

copis nostris, qui simul in illo iudicio præsident, ipse narravit. Ait enim tunc quibusdam susurrantibus, et dicentibus quod sine gratia Dei diceret Pelagius posse hoc perfici, ¹ id est, quod superius dixerat, esse posse hominem sine peccato: culpam, inquit, super hoc etiam intuli, quia et Apostolus Paulus multum laborans, sed non secundum suam virtutem sed secundum gratiam Dei dixit: *Amplius illius omnibus laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum*; et iterum: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*. Et illud: *Nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui aedificant eam*. Et alia multa similia diximus, inquit, de Scripturis Sanctis. Illis autem non suscipientibus quæ dicebantur a nobis de Sanctis Scripturis, sed adhuc susurrantibus, dixit Pelagius: Et ego sic credo; anathema sit, qui dicit absque adjutorio Dei posse hominem ad profectum omnium venire virtutum.

² Hæc narravit Episcopus Joannes audiente Pelagio, qui posset honorifice dicere: Fallitur Sanctitas Tua, non bene meministi, non dixi ad hæc testimonia, quæ de Scripturis commemorasti: Ego sic credo; quoniam non ea sic intelligo, quod gratia Dei sic laboret cum homine, ut quod non peccat, non volentis, neque currentis, sed miserentis sit Dei.

³ Sunt enim quædam expositiones Epistolæ Pauli, quæ scribitur ad Romanos, quæ ipsius Pelagii dicuntur, ubi hoc quod scriptum est: *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*, non ex persona Pauli asserit dictum, sed eum voce interrogantis, et redarguentis usum fuisse, cum hoc diceret, tanquam hoc dici utique non deberet. Non ergo, cum Episcopus Joannes plane istam sententiam Apostoli cognovit, eamque ideo commemoravit, ne Pelagius sine Dei gratia non peccare quemquam putaret: et dixit, respondisse Pelagium: Et ego sic credo; neque cum hoc præsens audiret, respondit: Non sic credo; oportet, ut illam expositionem perversam, ubi hoc non ⁴ sensisse Apostolum, sed potius redarguisse intelligi voluit, ut suam neget, aut corrigere, atque emendare non dubitet.

Nam quidquid dixit Episcopus Joannes de

absentibus fratribus nostris, sive Coepiscopis Herote ⁵ ac Lazaro, sive de presbytero Orosio, sive de aliis, quorum ⁶ ibi non sunt nomina expressa, credo, quod intelligat ad eorum præiudicium non valere. Si enim præsentes essent, possent eum fortasse (absit ut ita dicam) convincere de mendacio, sed commemorare quid forte fuisset oblitus, aut in quo eum fefellerit Latinus interpres, et si non studio mentiendi, certe alienæ linguæ minus intellectæ nonnulla difficultate. Præsertim quia non ⁷ in gestis agebatur, quæ, improbi ne mentiantur, boni autem ne aliquid obliviscantur, utiliter instituta sunt. Si quis autem memoratis fratribus nostris ex hoc aliquid quæstionis intulerit, eosque ad iudicium Episcopale revocaverit, sibi ut poterunt, adierunt: nobis hic laborare quid opus est, quando ne ipsi quidem iudices, post Coepiscopi nostri narrationem, aliquid inde pronuntiare voluerunt?

Cum ergo Pelagius præsens ad illa testimonia Scripturarum dixisse, se ita credere, tacitus agnoverit; ⁸ quominus illud Apostoli testimonium paulo superius recolens, et inveniens eum dixisse: *Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei, sed gratia Dei sum id quod sum*; non vidit, non se dicere debuisse, cum ageretur de abundantia gratiarum, quas idem accepit ⁹ Apostolus, dignum fuisse qui acciperet, cum ipse se non solum dixerit, sed et aliam causam reddens, probarit indignum, et eo ipso gratiam vere gratiam commendaverit? Sed si forte illud jamdudum a sancto Joanne narratum cogitare vel meminisse non potuit, recentissimam suam responsionem respiceret, et quæ paulo antea de Cœlestio sibi objecta anathematizaverit, adverteret. Nempe enim inter illa est quod objectum est, dixisse Cœlestium, Dei gratiam secundum merita nostra dari. Si ergo veraciter hoc Pelagius anathematizavit, quid est quod dicit gratias omnes Apostolo secundum merita datas? An aliud est dignum esse accipere, aliud secundum meritum accipere, et potest aliqua subtilitate disputationis ostendere dignum esse aliquem, sed non mereri?

Verumtamen Cœlestius, vel quis alius, cuius omnes superiores anathematizavit senten-

NOTÆ SUAREZ.

¹ Alias *idem*.

² Hic incipiebat cap. 15.

³ Hic incipiebat cap. 16.

⁴ Alias *fuisse*.

⁵ Alias *Herote, Herode, Averothe*.

⁶ In Epist. Concilii Carthag. ad Innoc.

⁷ Fortasse legendum: *Hæc in gestis agebantur*, alias locus est obscurus.

⁸ Edit. Paris. legit *quomodo*. (Not. Edit.)

⁹ Alias *apostolum*.

tias, nec de hoc verbo eum nebulas ostendere ¹, atque in eis latere permittit. Urget enim, et dicit: Et ipsa gratia in mea voluntate posita est, sive dignus fuerim, sive indignus. Si ergo hoc recte a Pelagio veraciterque damnatum est, ubi dicitur Dei gratiam, secundum merita, et dignis dari, quo corde cogitavit, quove ore protulit, quod ait: Dicimus donare Dominum ei qui fuerit dignus accipere omnes gratias? Quis non, ista si diligenter adverterit, fiat de illius responsione vel defensione sollicitus?

Cur ergo, ait aliquis, hoc iudices approbaverunt? Fateor, idem jam ipse ambigo. Sed nimirum, aut breve dictum eorum audientiam aut intentionem facile subterfugit, aut aliquo modo id recte posse accipi existimantes, cuius de hac re confessiones liquidas sibi habere videbantur, pene de uno verbo nihil ei controversiam commovendam ² putarunt. Quod et nobis forsitan contigisset, si cum eis in illo iudicio sedissemus: si enim pro eo quod positum est *dignus*, positum esset prædestinatus, vel aliquid ejusmodi, nihil certe scrupuli tangeret atque angeret animum: et tamen si dicitur eum, qui per electionem gratiæ justificatur, nullis quidem præcedentibus meritis bonis, sed destinatione dignum vocari, sicut electus vocatur, utrum vel certe, vel minima offensione intelligentiæ, dici possit, difficile iudicatur. Nam quantum ad me attinet, ab hoc verbo facile transirem, nisi me liber ille, cui respondit, ubi omnino nullam dicit Dei gratiam, nisi naturam nostram cum libero arbitrio, de ipsius Pelagii sensu sollicitum redderet, ne forte hoc verbum non de negligentia locutionis, sed de diligentia dogmatis curarit ³ miscere. Jam ea quæ restant novissima ita iudices commoverunt, ut ante responsionem Pelagii damnanda censerent.

CAPUT XIII.

DE ALIIS OBJECTIONIBUS FACTIS PELAGIO EX LIBRIS CŒLESTII.

Nam in sexto capitulo Cœlestii libri positum objectum est, filios Dei non posse vocari, nisi omnimodo absque peccato fuerint effecti: unde secundum ipsum dictum est, neque Apostolum Paulum esse filium Dei, qui dixit: *Non*

quod jam acceperim, aut quod jam perfectus sim. In septimo capitulo oblivionem et ignorantiam non subjacere peccato, quoniam non secundum voluntatem eveniunt, sed secundum necessitatem, cum David dicat: *Delicta juventutis meæ ne memineris, et ignorantiam meam*; et cum in lege sacrificia pro ignorantia sicut pro peccato offeruntur. In decimo capitulo, non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet unusquisque aut facere aliquid, aut non facere. In duodecimo capitulo, victoriam nostram non ex Dei esse adjutorio, sed ex libero arbitrio, quod inferius ⁴ dictum est his verbis: *Nostra est victoria, quoniam propria voluntate arma suscipimus, sicut e contrario nostrum est, quando vincimur, quoniam armari propria voluntate contempsimus*.

Et de Apostolo Petro posuit testimonium, divinæ nos esse consortes naturæ, et syllogismum facere dicitur, quoniam, si anima non potest esse sine peccato, ergo et Deus subjacet peccato, cuius pars, hoc est anima, peccato obnoxia est.

In tertio decimo capitulo dicit: Quoniam pœnitentibus venia non datur secundum gratiam et misericordiam Dei, sed secundum merita et laborem eorum, per pœnitentiam digni fuerint misericordia.

His recitatis, Synodus dixit: Quid ad hæc, quæ lecta sunt capitula, dicit præsens Pelagius monachus? Hoc enim reprobatur sancta Synodus, et sancta Dei Catholica Ecclesia. Pelagius respondit: Iterum dico, quia hæc et secundum ipsorum testimonium non sunt mea; pro quibus, ut dixi, satisfactionem non debeo; quæ vero mea esse confessus sum, hæc recte esse affirmo: quæ autem dixi non esse mea, secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobato, anathema dicens omni contravenienti sanctæ Catholice Ecclesiæ doctrinis. Ego enim in unius substantiæ Trinitatem credo, et omnia secundum doctrinam sanctæ Catholice Ecclesiæ; si quis vero aliena ab hac sapit, anathema sit.

Synodus dixit: Nunc quoniam satisfactum est nobis persecutionibus præsentis Pelagii monachi, qui quidem piis doctrinis consentit, contraria vero Ecclesiæ fidei reprobatur et anathematizatur, communionis Ecclesiæ eum esse catholicæ confitemur.

NOTÆ SUAREZ.

¹ Alias *obtendere*.

² Alias *evomendum*.

³ Alias *inserere*.

⁴ Alias *inferre dictus*.

CAPUT XIV.

MINUS SINCERE PELAGIUM SIBI OBJECTIS SATIS-
FECISSE.

Si ista sint gesta, quibus amici Pelagii gaudent eum esse purgatum, nos, quoniam erga se nostram quoque amicitiam,¹ probatis etiam familiaribus Epistolis nostris, atque in hoc iudicio recitatis, quas² insertas continent gesta, satis probare curarit, salutem quidem ejus in Christo cupimus et optamus, de ista vero ejus purgatione, quæ magis creditur quam liquido demonstratur, gaudere temere non debemus. Neque hoc dicens iudicium arguo, vel negligentiam, vel conniventiam³, vel, quod ab eis longe abhorreere certissimum est, impiorum dogmatum conscientiam; sed eorum iudicio pro merito approbato, atque laudato, Pelagius tamen, apud eos quibus amplius certiusque⁴ notus est, non mihi videtur esse purgatus. Illi enim tanquam de ignoto iudicantes, his præsertim absentibus qui contra eum libellum dederant, hominem quidem diligentius examinare minime potuerunt; hæresim tamen ipsam, si eorum sequantur iudicium qui pro ejus perversitate certabant, penitus peremerunt. Illi autem qui bene sentiunt quæ Pelagius docere consuevit, sive qui ejus disputationibus restiterunt, sive qui ex ipso errore se liberatos esse gratulantur, quomodo possunt eum non habere suspectum, quando ejus non simplicem confessionem præterita errata damnantem, sed talem defensionem legunt, quasi nunquam aliter senserit, quam isto iudicio in ejus est responsionibus approbatum.

Nam, ut de me ipso potissimum dicam, ipsius⁵ absentis et Romæ constituti Pelagii nomen cum magna ejus laude cognovi. Postea cœpit ad nos fama perferre, quod adversus Dei gratiam disputaret, quod licet doleam, et ab eis mihi diceretur, quibus crederem, ab ipso tamen tale aliquid, vel in ejus aliquo libro nosse cupiebam, ut si inciperem redarguere, negare non posset. Postea vero quam in Africam venit, me absente, nostro,

id est, Hipponensi littore exceptus est, ubi omnino, sicut⁶ comperi a nostris, nihil ab aliquo hujusmodi auditum est, quia et citius quam putabatur, inde profectus est. Postmodum ejus faciem Carthagine, quantum recolo, semel vel iterum vidi, quando circa collationem, quam cum hæreticis Donatistis habituri eramus, occupatissimus fui. Ille vero etiam ad transmarina properavit. Interea, per ora eorum qui ejus discipuli ferebantur, dogmata ista fervebant; ita ut Cœlestius ad Ecclesiasticum iudicium perveniret, et reportaret dignam sua perversitate sententiam. Salubrius sane adversus eos agi putabamus, si, hominum nominibus tacitis, ipsi refutarentur, et redarguerentur errores, atque ita metu potius Ecclesiastici iudicii corrigerentur homines, quam ipso iudicio punirentur. Nec libris igitur adversus mala illa disserere, nec popularibus tractatibus cessabamus.

CAPUT XV.

QUO MODO PELAGIUS QUÆSTIONEM DE GRATIA SIMULATE SOLVERET, ET CONTRARIUM ERROREM ANATHEMATIZARET.

Cum vero mihi etiam liber ille datus esset a servis Dei bonis, et honestis viris, Timasio⁷ et Jacobo, ubi apertissime Pelagius objectam sibi a seipso, tanquam ab adversario, unde jam grandi invidia laborabat, de Dei gratia quæstionem, non aliter sibi solve visus est, nisi ut naturam cum libero arbitrio conditam Dei diceret gratiam, aliquando id⁸, quod tenuit, nec aperte ei conjungens legis adiutorium, vel remissionem etiam peccatorum: tum vero, sine ulla dubitatione, mihi claruit quam esset Christianæ salutis venenum illius perversitatis inimicum; nec sic tamen operi meo, quo eumdum librum refelli, Pelagii nomen inserui, facilius me existimans profuturum, si, servata amicitia, adhuc ejus verecundiæ parcerem, cum⁹ litteris jam parere¹⁰ non deberem. Hinc est quod nunc moleste fero, in hoc iudicio dixisse illum quodam loco: Anathematizo illos qui sic tenent, aut aliquando te-

NOTÆ SUAREZ.

¹ Edit. Paris. legit *prolati*. (Not. Edit.)

² Alias *quasi incertas*.

³ Alias *cohibentiam*.

⁴ Alias *arctius*.

⁵ Alias *prius*.

⁶ Alias *sicut nostis*.

⁷ *Timasio vel Primasio*.

⁸ Alias *idque tenuiter*.

⁹ Alias *cujus*.

¹⁰ Alias *parere*.

nuerunt; suffecerat dicere: Qui sic tenent, ut eum crederemus esse correctum; cum vero addidit: Aut aliquando tenuerunt, primum, quam injuste damnare immeritos ausus est, qui illo, qui sive aliis, sive ipso doctore, didicerant, errore caruerunt? Deinde quis eorum, qui eum ista non solum aliquando tenuisse, verum etiam docuisse noverunt, non immerito suspicetur simulate anathematizasse qui hæc tenent, cum eodem modo anathematizare non dubitavit, qui hæc aliquando tenuerunt, in quibus eum ipsum recordabantur magistrum? Ecce (ut alios taceam) Timasium et Jacobum, quibus oculis, qua fronte conspiciet suos, aut dilectores, aut aliquando discipulos, ad quos librum¹ scripsi, ubi libro ejus respondi. Qui certe quemadmodum mihi rescripserint, tacendum et prætereundum non putavi, sed exemplum litterarum subter annexui.

CAPUT XVI.

EPISTOLA TIMASII ET JACOBI AD AUGUSTINUM.

Domino vere beatissimo, et merito venerabili Patri Episcopo Augustino, Timasius et Jacobus in Domino salutem. Ita nos refecit et recreavit gratia Dei ministrata per verbum tuum, ut prorsus germane dicamus: *Misit verbum suum, et sanavit eos*. Domine beatissime, et merito venerabilis Pater, sane ea diligentia ventilasse sanctitatem tuam textum ejusdem libelli reperimus ut ad singulos apices responsa debita² stupeamus, sive in his quæ refutare, detestari ac fugere deceat Christianum, sive in illis in quibus non satis invenitur errasse, quamvis nescio qua calliditate in ipsis quoque gratiam Dei credidit supprimendam. Sed unum est quod nos in tanto beneficio afficit³, quia tarde hoc tam præclarum gratiæ Dei munus effulsit. Si quidem contingit absentes fieri quosdam, quorum cæcitati tam perspicua veritatis illustratio deberetur: ad quos, etsi tardius, non diffidimus, propitio Deo, eandem gratiam pervenire, qui vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire. Nos vero, etsi olim spiritu charitatis⁴, qui in te est, docti, subjectionem ejus abjecerimus erroris, in hoc etiam nunc

gratias agimus, quod hæc, quæ ante credidimus, nunc aliis aperire didicimus, viam felicitatis uberiore sanctitatis tuæ sermone pandente⁵. *Et alia manu*, incolumem beatitudinem tuam, nostrique memorem misericordia Dei nostri clarificet in æternum.

CAPUT XVII.

PELAGIUM URGET UT EX CORDE RESIPISCAT.

Si ergo et iste confiteatur ita in hoc errore se fuisse aliquando, ut hominem præoccupatum, sed nunc anathematizare, qui hæc tenet, quisquis ei non gratularetur, tenente jam illo viam veritatis, ipse amitteret viscera charitatis. Nunc vero, parum est quod se non confessus est ab ea peste liberatum, sed anathematizavit insuper liberatos, qui eum sic diligunt, ut etiam ipsum cupiant liberari, in quibus et isti sunt, qui benevolentiam suam erga illum significaverunt, his ad me datis litteris suis. Nam et ipsum præcipue cogitabant, cum dicerent hoc se affici, quod tarde illum librum scripserim. Siquidem contingit, inquit, absentes fieri quosdam, quorum cæcitati ista tam perspicuæ veritatis illustratio deberetur, ad quos etsi tardius, inquit, non diffidimus, propitio Deo, eandem gratiam pervenire. Nomen quippe, vel nomina ipsi quoque adhuc tacenda putaverunt, ut vivente amicitia error potius moreretur amicorum.

At nunc si Pelagius Deum cogitat, si non est ingratus ejus misericordiæ, qui eum ad Episcoporum iudicium propterea produxit, ut hæc anathemata defendere postea non audeat, jamque detestanda, et abjicienda cognosceret, gratis accipiet litteras nostras, quando expresso nomine ulcus sanandum potius aperimus, quam illas ubi cum dolore⁶ facere timeremus, tumorem, quod nos pœnitet, augebamus. Si autem mihi fuerit iratus, quam inique irascatur, attendat, et ut vincat iram tandem aliquando Dei postulet gratiam, quam in hoc iudicio confessus est singulis nostris actibus necessariam, ut veram consequatur, illo adjuvante, victoriam. Quid enim ei prosunt tantæ ejus laudes in Epistolis Episcoporum, quas pro se commemorandas, vel etiam

NOTÆ SUAREZ.

¹ Utique *librum de Natur. et grat.*

² Alias *reddita*.

³ Utique *dolore*, vel forte, *affligit*.

⁴ Alias *claritatis*.

⁵ Alias *presidente*.

⁶ Alias *dolorem*.

legendas, atque allegandas putavit, quasi cum¹ hæc perversa sentiret², omnes, qui vehementes et quodammodo ardentes ad bonam vitam exhortationes ejus audiebant, facile scire potuerunt³?

CAPUT XVIII.

EPISTOLA AUGUSTINI AD PELAGIUM, CUM ILLIUS DECLARATIONE.

Et ego quidem, in Epistola mea quam protulit, non solum ab ejus laudibus temperavi, sed etiam, quantum potui, sine ejus⁴ commotione questionis, de Dei gratia recte sapere admonui. Dixi enim⁵ quippe in salutatione Dominum, quod epistolari more etiam non Christianis quibusdam scribere solemus, neque id mendaciter, quoniam omnibus ad salutem, quæ in Christo est, consequendam, debemus quodammodo liberam servitutem. Dixi dilectissimum, et nunc dico, et si iratus⁶ fuerit, adhuc dicam; quoniam, nisi erga eum dilectionem tenuero, illo irascente, ipse mihi magis nocebo. Dixi desideratissimum, quoniam valde cupiebam eum præsentem aliquid colloqui; jam enim audiebam, contra gratiam, qua justificamur, quando hinc aliqua commemoratio fieret, aperta eum contentione coerceri⁷. Denique, litterarum ipsarum brevis textus hoc indicat. Nam cum egissem gratias, quod me scriptis suis exhilarasset, certum faciendo de sua salute, ac suorum, quos utique si correctos volumus, etiam corporali salute salvos velle debemus; mox et bona optavi a Domino retriui, non ad salutem corporis pertinentia, sed ea potius quæ putabat esse, vel forte adhuc putat in solo arbitrio voluntatis, et propria potestate posita. Deinde, quia litteris suis, quibus respondebam, talia quædam in me bona multum benigneque laudaverat, etiam ibi petivi ab eo ut pro me oraret, quo potius a Domino talis fierem, qualem me esse jam crederet, ut eum sic admonerem, contra quem⁸ ille sapiebat, ipsam quoque justitiam quam in me laudandam putaverat, non esse volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. Hoc est

¹ Alias *eum*.
² Alias *sentire*.
³ Alias *potuerint*.
⁴ Alias *ullius*.
⁵ Alias *eum*.

totum, quod brevis illa Epistola mea continet, eaque intentione dicta est, nam ita se habet:

DOMINO DILECTISSIMO ET DESIDERATISSIMO FRATRI PELAGIO AUGUSTINUS, IN DOMINO SALUTEM.

Gratias ago plurimum, quod me litteris exhilarare dignatus es, et certum facere de salute vestra. Retribuet tibi Dominus bona, quibus semper sis bonus, et cum illo æterno vivas in æternum, domine dilectissime, et desideratissime frater. Ego autem, etsi in me non agnosco præconia de me tua, quæ tuæ benignitatis epistola continet, benevolo tamen animo erga exiguitatem meam ingratus esse non possum. Simul admonens ut potius ores pro me, quo talis a Domino fiam, qualem me jam esse arbitraris; *et alia manu*, memor nostri, incolumis Domino placeas, domine dilectissime, et desideratissime frater.

In ipsa quoque subscriptione quod posui, ut Domino placeat, magis hoc esse significavi in ejus gratia, quam in sola hominis voluntate, quando id nec hortatus sum, nec præcepi, nec docui, sed optavi. Quemadmodum vero si hortarer, aut præceperem, vel docerem, pertinere hoc et ad liberum arbitrium demonstrarem, nec tamen Dei gratiæ derogarem: ita quia optavi, Dei quidem commendavi gratiam, non tamen arbitrium voluntatis extinxi. Ut quid ergo in hoc judicio protulit hanc epistolam? secundum quam si ab initio sapuisset, nullo modo fortassis, licet a bonis fratribus, sed tamen perversitate dispositionum⁹ ejus offensis, ad episcopale judicium vocaretur. Porro autem, sicut ego rationem de hac mea epistola reddidit, ita de suis, si esset necesse, redderent¹⁰ quorum allegant, dicentes, vel quid putaverint, vel quid ignoraverint, vel qua ratione scripserint. Proinde Pelagius, de quorumlibet Sanctorum amicitia se jactaverit, quorumlibet de suis laudibus litteras legerit, quælibet purgationis suæ gesta protulerit, nisi ea quæ contra Dei gratiam, qua vocamur, et justificamur, posuisse in litteris suis idoneorum testium fide probatur, confessus anathematizaverit, ac

NOTE SUAREZ.

⁶ Alias *virtus*.
⁷ Alias *conari*.
⁸ Alias *quod*.
⁹ Alias *disputationum*.
¹⁰ Videtur supervacaneum *quorum allegant*.

deinde contra hæc ipsa scripserit, et disputaverit, nequaquam his, quibus plenius notus est, videbitur esse correctus.

CAPUT XIX.

FALSO GLORIATUR PELAGIUS IPSIUS DOGMA, POSSE NON PECCARI PER HUMANUM LABOREM, FUISSE APPROBATUM.

Jam enim quæ post hoc judicium consecuta sunt, quæ hanc suspicionem magis augeant, non tacebo. Pervenit in manus nostras nonnulla epistola, quæ ipsius Pelagii diceretur scribentis ad amicum suum quemdam presbyterum, qui eum litteris (sicut eadem epistola continet) benigne admonuerat ne per ejus occasionem aliquis a corpore Ecclesiæ separaretur. Ibi, inter cætera quæ inserere longum est, nec opus est, ait Pelagius: Quatuordecim Episcoporum sententia, nostra definitio comprobata est, qua diximus, posse hominem sine peccato esse, et Dei mandata facile custodire, si velit. Quæ sententia (inquit) contradictionis hos¹ confusione perfudit, et omnem in malum conspirantem societatem ab invicem separavit. Sive ergo istam epistolam vere scripserit, sive sub ejus nomine a quocumque conficta sit, quis non videat quemadmodum hic error, et de judicio ubi convictus atque damnatus est tanquam de victoria gloriatur? Sic enim posuit hæc verba, quemadmodum leguntur in libro ejus, qui Capitulum vocatur, non quemadmodum objecta sunt in judicio, vel etiam responsione repetita. Nam et illi qui objecerunt, nescio qua injuria² minus posuerunt verbum, de quo non parva est controversia. Posuerunt enim eum dixisse, posse hominem, si velit esse sine peccato; de facilitate nihil est dubium³. Deinde, ipse respondens ait, posse quidem hominem esse sine peccato, et Dei mandata custodire si velit, diximus, neque ipse dixit, facile custodire, sed tantummodo custodire. Ita alio loco inter illa de qui-

NOTE SUAREZ.

¹ Legendum cum Ed. Paris. *os*. (*Not. Edit.*)
² Alias *incuria*.
³ Alias *dictum*.
⁴ Alias *posset*.
⁵ Verbum obscurum est, nam verbum, *inquit*, ad Joannem referendum esse, et discursus Augustini indicat, et ex Dialogo Pauli Orosii comprobatur. Quid autem significave-

bus Hilarius me consuluit, atque rescripsi, sic objectum est, posse hominem esse sine peccato, si velit. Ad quod ipse ita respondit, posse quidem hominem sine peccato esse, dictum est superius. Neque hic ergo vel eis qui objecerunt, vel ab ipso qui respondit, additum est, facile.

Superius etiam in narratione S. Joannis Episcopi, ita commemoratum est. Illis, inquit, instantibus et dicentibus, quia hæreticus est, dicit enim, quoniam potest homo, si voluerit, esse sine peccato, et de hoc interrogantibus nobis eum, respondit: Non dixi quoniam recepit natura hominis, ut impeccabilis sit; sed dixi quoniam qui voluerit pro propria salute laborare, et agonizare, ut non peccet, et ambulet in præceptis Dei, habere eum hanc possibilitatem a Deo. Tunc quibusdam susurrantibus, et dicentibus, quod sine Dei gratia, dicente Pelagio, posse⁴ hoc perfici, ⁵ culpam, inquit, superintuli, quia et Apostolus Paulus multum laborans, sed non secundum suam virtutem, sed secundum gratiam Dei, dixit: Amplius omnibus illis laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum, etc., quæ jam commemoravi. Quid sibi ergo vult, quod in hac epistola ita gloriari ausi sunt, ut non solum possibilitatem non peccandi, sed etiam facultatem, sicut in libro Capitulum ejusdem Pelagii positum est, judicantibus quatuordecim Episcopis se persuasisse jactarent, cum toties eadem edicta gestis, atque repetita, nusquam hoc habere inveniantur? Quomodo enim etiam ipsi defensionem et responsionem Pelagii non est hoc verbum contrarium, cum et Episcopus Joannes sic eum apud se respondisse⁶ dixerit, ⁷ et cum vellet intelligi, posse non peccare, qui voluerit pro salute sua laborare, et agonizare, et ipse jam⁸ gestis agens, seque defendens, proprio labore et Dei gratia dixerit hominem esse posse sine peccato? Quomodo ergo facile sit, si laboratur ut fiat? Puto enim, omnem sensum hominum nobiscum agnoscere quod, ubi labor est, facilitas non est. Et tamen in⁹ epistola carnalis ventosita-

rit, dicens: *Culpam superintuli*, non intelligitur, et forte legendum: *Culpavi* (*inquit*) *et superintuli*, et sic consonant quæ infra dicit Augustinus.

⁶ Alias *disserit*.
⁷ Alias *ut eum*.
⁸ Alias *in*.
⁹ Forte delenda particula *in*.

tis et elationis volat, et gestorum tarditate procurata, celeritate præcedens, in manus hominum prævolat, ut quatuordecim Episcopis Orientalibus placuisse dicatur, non solum posse esse hominem sine peccato, et Dei mandata custodire,¹ nec nominato Deo juvante, sed tantum, si velit, ut videlicet tacita, pro² qua vehementissime pugnabatur divina gratia, restet, ut in sola epistola legatur infelix, et se ipsam decipiens velut victrix, humana superbia. Quasi non hoc se dixerit culpasse Joannes Episcopus, et velut gigantes montes adversus supereminentiam gratiæ cœlestis stratos³ tribus divinorum testimoniorum, tanquam fulminum, ictibus dejecisse.

At vero cum illo etiam cæteri Episcopi iudices, vel mente, vel ipsis auribus ferrent Pelagium dicentem: *Posse quidem hominem sine peccato esse, et Dei mandata custodire, si velit, diximus; nisi continuo, sequeretur: Hanc enim possibilitatem Deus illi dedit* (quod nesciebant illi eum dicere de natura, non de illa, quam in Apostolica prædicatione noverant, gratia); ac deinde conjungeret: Non autem diximus quod inveniatur aliquis ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit, sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato. Quod etiam sua sententia declararunt dicentes eum recte respondisse hominem, cum adjutorio Dei et gratia, posse esse sine peccato. Quid aliud metuentes, nisi ne hoc negando, non possibilitati hominis, sed ipsi Dei gratiæ facere videretur injuriam. Nec tamen definitum est quando fiat homo sine peccato, quod fieri posse, adjuvante Dei gratia, judicatum est. Non est, inquam, definitum utrum in hac carne concupiscentiæ adversus spiritum, fuerit, vel sit, vel futurus sit aliquis jam ratione utens, et voluntatis arbitrio, sive in ista frequentia hominum, sive in solitudine monachorum, cui non sit jam necessarium non propter alios, sed etiam propter seipsum dicere in oratione: *Dimitte nobis debita nostra*; an vero tunc perficiatur hoc donum, quando similes ei erimus, quando videbimus eum sicuti est; quando dicetur, non a pugnantibus: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ*;

¹ Ed. Par. addit *sed et facile custodire.* (Not. Edit.)

² Alias *do.*

³ Alias *structos.*

⁴ Alias *contra.*

sed a triumphantibus: *Ubi, mors, victoria tua? Ubi est, mors, aculeus tuus?* Quod non inter catholicos et hæreticos, sed inter catholicos ipsos fortasse pacifice requirendum est.

Quomodo igitur credi potest Pelagium (si tamen hæc epistola ejus est), et Dei gratiam, quæ neque natura est cum libero arbitrio, neque legis scientia, neque tantum remissio peccatorum, sed ea quæ in singulis nostris est actibus necessaria, veraciter fuisse confessum, et veraciter anathematizasse quisquis contraria⁴ ista sentiret, quando in epistola sua, et facilitatem posuit non peccandi, de qua nulla in hoc judicio quæstio fuit, quasi iudicibus etiam de hoc verbo placuerit, et gratiam Dei non posuit⁵, quam confitendo et addendo, pœnam ecclesiasticæ damnationis evasit?

CAPUT XX.

REDARGUITUR ET CONVINCITUR PELAGIUS, QUOD ERRORES CŒLESTII FICTE ANATHEMATIZAVIT.

Est et aliud quod silere non debeo; in chartula defensionis suæ, quam mihi per quemdam earum nostrum⁶ Hipponensem civem, Orientalem autem diaconum, misit, fecit aliquid, quod aliter se habeat, quam gestis Episcopilibus continetur; quod autem habent gesta longe melius est, ac firmiter, et omnino enodatus pro Catholica veritate contra illius hæresis pestem. Nam cum eandem chartulam legerem, priusquam ad nos gesta venissent, nesciebam ea ipsa verba posuisse, quibus cum ibi⁷ adesset, usus est in iudicio; pauca enim, et non multum aliter se habent, de quibus non nimis curo.

Moleste autem ferebam quod aliquarum sententiarum Cœlestii, quas cum gestis anathematizasse perspicuum est, servasse sibi defensionem potest videri. Nam earum quædam sua negavit esse, dicens tantummodo pro eis non se debere satisfactionem, anathematizare attem in eadem chartula voluit, quæ ista sunt: *Adam mortalem esse factum, qui⁸ sive peccaret, sive non peccaret, esset moriturus; quod pecca-*

NOTÆ SUAREZ.

⁵ Alias *posueris.*

⁶ Alias *vestrum.*

⁷ Alias *sibi.*

⁸ Alias *quod.*

tum Adæ solum ipsum nocuerit, et non genus humanum; quod lex sic mittat ad regnum cœlorum, quemadmodum et Evangelium; quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo fuit Adam ante prævaricationem; quod neque per mortem, vel prævaricationem Adæ omne genus humanum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus humanum resurgat. Infantes, etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam. Divites baptizatos, nisi omnibus abrenuntiaverint, si quid boni videntur facere, non illis reputari, neque habituros illos regnum cœlorum. Ad ista quippe in chartula illa ita respondit: Hæc omnia, secundum ipsorum testimonium, a me dicta non sunt, nec pro eis debeo satisfactionem. In gestis autem ad eadem ipsa ita locutus est: Secundum ipsorum testimonium a me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo; sed tamen, ad satisfactionem sanctæ Synodi, anathematizo eos qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt.

Cur ergo non ita et in illa chartula scriptum est? non multum, ut opinor, atramenti, nec litterarum, nec moræ, nec ipsi¹ chartulæ, si ita fieret, impenderetur. Sed quis non credat, id fuisse procuratum, ut tanquam pro gestorum illorum breviatione ista charta usquequaque discurreret, ubi non putaretur, non² esse ablatam quamlibet earum sententiarum defendendi licentiam, quod ei tantummodo objectæ, nec ei³ approbatæ fuissent, non tamen anathematizata, atque damnata?

Postea etiam de libro Cœlestii capitula sibi objecta in eadem chartula multa congessit, neque his intervallis, quæ continent gesta, duas responsiones, quibus eadem in capitula anathematizavit, sed unam simul omnibus subdidit. Quod studio brevitatis factum putarem, nisi plurimum ad id, quod nos movet, interesse perspicerem, ita enim clausit: Iterum dico, quoniam ista et secundum eorum testimonium non sunt mea, pro quibus, ut dixi, satisfactionem non debeo; quæ autem mea esse confessus sum, hæc recte me dicere affirmo; quæ autem dixi mea non esse, secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobato, anathema dicens omni contravenienti sanctæ et catholi-

NOTÆ SUAREZ.

¹ Alias *ipsius.*

² Alias *deest particula non.*

³ Alias *ejus.*

⁴ Alias *ut ad hoc pertineret etiam, quod.*

⁵ Alias *dicere.*

⁶ Alias *itaque.*

cæ Ecclesiæ doctrinis, similiter et his qui falsa fingentes nobis calumniam commoverunt. Hunc ultimum versum non habent gesta, sed nihil ad rem, de qua solliciti esse debemus. Sint enim prorsus anathema, et hi qui, falsa fingentes, eis calumniam commoverunt.

Sed cum primum legi: Quæ ante dixi mea non esse, secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobato, nesciens, quoniam hic tacitum est, et gesta non legeram, nihil aliud existimavi, quam eum fuisse pollicitum, hoc se de his sensurum capitulis, quod Ecclesia non jam iudicasset, sed quandoque iudicaret, et ea se reprobaturum, quæ illa non jam reprobasset, sed quandoque reprobareret, ut huc pertinent etiam quæ⁴ adjungit, anathema se dicente⁵ omni contravenienti, vel contradicenti sanctæ Catholice Ecclesiæ doctrinis. Verumtamen, ut gesta testantur, jam de his Ecclesiasticum iudicium ab Episcopis quatuordecim factum erat; secundum quod iudicium se dixit, ista omnia reprobare, et anathema dicere his qui, talia sentiendo, contra iudicium veniunt, quod jam factum fuisse gesta indicant. Jam enim dixerant iudices: Quid ad hæc, quæ lecta sunt capitula, dicit præsens Pelagius, monachus. Hæc enim reprobat sancta Synodus, et sancta Dei Catholica Ecclesia.

Sed hoc qui nesciunt, et istam chartam legunt, aliquid illorum licite posse defendi, tanquam non fuerit iudicatum catholice contrarium esse doctrinæ, paratumque se Pelagius dixerit, id de his rebus sapere, quod Ecclesia, non iudicavit, sed iudicaverit. Non ita⁶ sic scripsit, tamen de qua nunc agimus chartula, ut cognosceretur,⁷ quod habet gestorum fides, omnia scilicet illa dogmata, quibus eadem hæresis proserpebat, et contentiosa convalescebat audacia, Ecclesiastico iudicio præsentibus quatuordecim Episcopis esse damnata. Quam rem, si ut est, innotescere timuit, se potius corrigat, quam nostræ, licet seræ, vigilantia qualicumque succenseat. Si autem hoc eum timuisse⁸ falsum est, et sicut homines suspicamur, ignoscat, dum tamen ea quæ gestis, quibus auditus est, anathematizata et reprobata sunt, de cætero oppugnet, ne parcendo

⁷ Est tamen obscurus locus, et videtur corruptus, forteque sic legendus: *Nam ita ipse scripsit in ea, de qua nunc agimus, chartula. Et postea supplendum: Et animadversum a nobis est, ut cognosceretur, etc.*

⁸ Alias *tenuisse.*